

Cuprins

Cuvânt-înainte	3
Evaluare inițială	5

Unitatea 1 - Proza scurtă

Literatură	8	Literatură	48
Ion Creangă, <i>Povestea lui Harap-Alb</i>	8	Ioan Slavici, <i>Moara cu noroc</i>	48
Basmul cult	16	Tehnici narative.....	57
Incipit și final.....	20	Nuvela	63
Dosarul critic*	24	Limbă și comunicare	68
Limbă și comunicare	27	Stil indirect liber.....	68
Registre lingvistice.....	27	Literatură	72
Literatură	31	Momente din evoluția prozei scurte	72
Mihail Sadoveanu, <i>Fântâna dintre ploi</i>	31	Texte auxiliare	74
Povestirea*	38	<i>1001 de nopți</i>	74
Limbă și comunicare	44	Nikolai Vasilievici Gogol, <i>Nasul</i>	76
Limbaje funcționale.....	44	Hortensia Papadat-Bengescu, <i>Marea</i>	81
		Radu Țuculescu, <i>E toamnă iar</i>	83
		Evaluare	85

Unitatea 2 - Romanul

Literatură	88	Limbă și comunicare	130
Liviu Rebreanu, <i>Ion</i>	88	Mesaje din domeniul audio-vizualului....	130
Ficțiune și realitate	100	Literatură	136
Obiectivitate și subiectivitate narativă	104	Adriana Babeți, Mircea Mihăieș, Mircea Nedelciu, <i>Femeia în roșu</i>	136
Limbă și comunicare	108	Temă și viziune despre lume	141
Interviul	108	Momente din evoluția romanului	145
Literatură	111	Texte auxiliare	146
Camil Petrescu, <i>Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război</i>	111	Lev Tolstoi, <i>Anna Karenina</i>	146
Romanul.....	122	George Orwell, <i>1984</i>	148
Tema războiului	126	Evaluare	150

* Filiera teoretică – profil umanist

Unitatea 3 - Textul dramatic și arta spectacolului

Literatură	152	Drama.....	183
I.L. Caragiale, <i>O scrisoare pierdută</i>	152	Text auxiliar	186
Textul dramatic	162	Matei Vișniec, <i>Alergătorul</i>	186
Comedia	166	Momente din evoluția dramaturgiei.....	189
Cronica dramatică.....	169	Limbă și comunicare	191
Barbu Ștefănescu Delavrancea, <i>Viforul</i> ..	170	Argumentația.....	191
		Evaluare	194

Unitatea 4 - Poezia

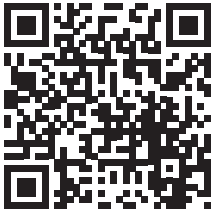
Literatură	196	Lirism subiectiv, lirism obiectiv.....	230
Grigore Alexandrescu, <i>Oglindele</i>	196	Gellu Naum, <i>Întoarcerea fiului risipitor</i> ..	233
Poezia epică (I)	198	Poezia epică (II).....	234
Vasile Alecsandri, <i>Serile la Mircești</i>	200	Marin Sorescu, <i>Școala lui Naniescu</i>	237
Limbă și comunicare	205	Momente din evoluția poeziei.....	241
Denotație și conotație.....	205	Limbă și comunicare	243
Literatură	207	Calitățile stilului*	243
Mihai Eminescu, <i>Luceafărul</i>	207	Texte auxiliare	245
Instanțele comunicării poetice	214	Ion Stratan, <i>Pentameronul. Cinci</i>	245
George Bacovia, <i>Decembre</i>	218	Marta Petreu, <i>Vârsta adultă</i>	247
Textul liric. Relații de simetrie și de opozitie.....	219	Magda Cârneci, <i>Generația mea</i>	249
Limbă și comunicare	223	Teodora Coman, <i>analfabetism funcțional</i>	251
Valori stilistice ale unor categorii morfosintactice	223	Limbă și comunicare	252
Literatură	225	Abateri de la normele de exprimare	252
Tudor Arghezi, <i>Morgenstimmung</i>	225	Literatură	254
Figuri semantice.....	226	Critica literară*	254
Lucian Blaga, <i>Lumina</i>	229	Momente din evoluția criticii literare	257
		Evaluare	259
Sugestii de rezolvare	260		

ÎNAINTE DE TEXT

1. Stabiliți dacă momentele de mai jos ar putea fi asociate cu noțiunea de poezie și argumentați:

- contemplarea unui peisaj din natură;
- o călătorie cu trenul;
- o alergare în parc;
- vizita la medicul stomatolog;
- lectura unui ziar satiric.

2. Scanați codul QR, urmăriți filmul educativ și notați aspecte care definesc o creație poetică.

Lawrence Alma-Tadema,
Oglinda, ulei pe pânză, 1868

Grigore Alexandrescu

Oglindele

Am citit altădată, nu mai știu în ce carte,
Că într-o țară mare, de aici nu departe,
Plăcuta frumusețe trecea de urâciune:
Câți se-ntâmpla s-o aibă se socotea slutiți;
Iar frumoși de minune
Se socotea aceia ce era mai pociți.
Oglinzi ca să se vază nu se afla în țară,
Și era poprit¹ lucru să s-aducă d-afară.
Așa fieștecine
Socotea despre sine
Ceea ce auzea,

Căci chiar undele gârlei ce curgea prin cetate
Era atât de negre ș-atât de-ntunecate,
Încât nu putea omul nici umbra a-și vedea.
Dar după multe zile și vreme-ndelungată,
O corabie mare, cu oglinzi încărcată,
Trecând pe lângă țara de care vă vorbesc,
O apucă furtuna, o furtună cumplită,
Sau ca să zic mai bine, furtună norocită²,
Pricină de prefaceri, de un folos obștesc;
Și pentru-al obștei bine, o pagubă oricare
Nu mi se pare mare;
Mai vârtos când aceasta nu s-atinge de mine.
Împinsă de talazuri³, corabia slăbită
Se sfărâmă, dar marfă puțină s-a-necat;
Și în a ei pornire, unda neîmblânzită
Oglindele mai toate le scoase la uscat.
Locuitorii țării,
Câți se afla atuncea pe țărmurile mării,
Cu toții alergară,
Și-n grab le adunară.

¹ *Popri*, vb. – a interzice, a împiedica.

² *Norocit*, adj. – norocos.

³ *Talaz*, s.n. – val mare stârnit de furtuni pe mări.

Se privără în ele, și coprînși de mirare
 Văzură adevărul, mulți însă cu-ntristare.
 Dar aflând dregătorii¹ minunea întâmplată,
 Porunciră îndată
 A se sparge cu pietre ș-a se desființa
 Oglindele acelea oriunde s-ar afla.
 Multe se sfărâmară, dar ascunseră multe.
 Și din vremea aceea toți oamenii frumoși
 Arăt câte-o oglindă acelor urâcioși.

(Grigore Alexandrescu, *Opere*, ediție critică de I. Fischer, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1957)

AUTOR

Grigore Alexandrescu (1810/1812?–1885), poet, prozator. S-a format întâi la Târgoviște, în orașul natal, apoi, după moartea timpurie a părinților, la București, la școala lui Vaillant și la Liceul „Sfântul Sava”, unde se remarcă printr-o memorie ieșită din comun. Colegii de clasă aproape că îl invidiau: tânărul era capabil să recite versuri întregi în limbile greacă și franceză: „De copil, Alexandrescu cunoștea poezii grece vechi și moderni; la vârsta de șaptesprezece ani citea pe toți clasicii francezi și știa pe dinafară tot ce era măreț și frumos în literatură”, notează Ion Ghica. Dintre poezii români, îl admira pe lancu Văcărescu, acela care i-ar fi spus: „Băiete, tu o să fii un poet mare”. Îndeplinește apoi, în anii următori, câteva roluri trecătoare: în armată (ca ofițer), la Secretariatul Statului (ca funcționar), la *Poporul suveran*, un organ al Revoluției de la 1848 (ca redactor). Activează o

Adrien Manglard, *Naufraziul*, 1715

¹ *Dregător*, s.m. – demnitar, conducător.

vreme și ca director (al Eforiei Spitalelor Civile și în Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice). Numele său va fi legat, de altfel, de această generație din jurul anului 1848 (numită și generația *pașoptistă*). Din păcate, o boală mintală îl obligă să se retragă din viața socială. Numele lui este aproape uitat. Criticii literari au distins două etape ale poeziei lui Grigore Alexandrescu: una marcată de sensibilitatea romantică, a omului interiorizat, meditativ, nostalgic sau însuflețit de o istorie eroică (sursă de inspirație), și alta a observatorului necruțător, care, prin intermediul fabulelor sale, critică defecte umane (servilismul, fățarnicia, mândria etc.) și probleme din societate. *Boul și vițelul, Câinele și cățelul, Catârul cu clopoței, Lupul moralist sau Vulpoiul predicator* sunt câteva dintre fabulele publicate.

MICĂ ENCICLOPEDIÉ LITERARĂ

Poezia epică valorifică personaje implicate într-o acțiune, plasată în timp și spațiu. Conflictul se bazează, de multe ori, pe opoziții între personaje și situații. Poezia epică există de foarte multă vreme. Creațiile epice ale Antichității (epopeile, de exemplu) apelau la un limbaj solemn, valorificând mituri și tradiții ale unor popoare. Eroul

Poezia epică (I)

De la ce știm la text

1. Rezumați textul fabulei.
2. Aranjați în ordine următoarele secvențe din poezie:
 - a. O furtună cumplită provoacă un naufragiu.
 - b. Oamenii frumoși se răzbună pe cei urâți, arătându-le oglinda.
 - c. Oamenii ascund o parte din oglinzi.
 - d. Dregătorii cer ca oglinzile ajunse la mal să fie distruse.
 - e. Privindu-se în oglindă, locuitorii află adevărul, conștienți de frumusețea lor.
 - f. În țara evocată, oglinzile, deși cunoscute altor popoare, sunt interzise de oamenii puterii.
 - g. Naratorul citise într-o carte povestea pe care urmează să o relateze.

--	--	--	--	--	--	--

3. Care sunt elementele specifice unei narațiuni? Dați exemple din text.
4. Ce observații puteți face despre naratorul/povestitorul textului?
5. Care credeți că este scopul scrierii acestui text?
6. Textul a apărut într-o ediție de versuri din 1842. Este, cu alte cuvinte, o creație din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Ce fapte de limbă neconforme cu norma actuală ați întâlnit? Exemplificați.
7. Citiți definiția de mai jos a alegoriei. În ce măsură opera studiată valorifică acest procedeu?

ALEGORIE, *alegorii*, s. f. **1.** Procedeu artistic constând în exprimarea unei idei abstracte prin mijloace concrete. **2.** Operă literară sau plastică folosind această formă de expresie (fabulă, parabolă etc.). – Din fr. **allégorie**, lat. **allegoria**. (sursa: *dexonline.ro*)

APLICAȚII

1. Explicați titlul fabulei în relație cu textul. În ce opere ați mai întâlnit motivul oglinzii? Cu ce rol?

„Ce reflectă oglinda? Adevărul, sinceritatea, conținutul inimii și al conștiinței. Pe o oglindă chinezească dintr-un muzeu de la Hanoi se poate citi: «Precum soarele, precum luna, precum apa, precum aurul, fii limpede și strălucitor și oglindește ceea ce se află în inima ta»». (Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, coord., *Dicționar de simboluri*, Editura Polirom, Iași 2009)

2. Comentați următoarele aspecte legate de această fabulă:

- tirania politică (exercitată prin interdicții);
- minciuna generalizată;
- suprimarea libertății.

3. Cum motivați frica dregătorilor față de oglinzi?

- oglinzile reprezintă noutatea/ inovația, deci progresul;
- oglinzile arată, de fapt, calitățile locuitorilor și defectele oamenilor aflați la conducere.

4. Ce aspecte credeți că satirizează textul?

5. Care este morala acestei fabule?

6. Grigore Alexandrescu (asemenea câtorva scriitori din generația sa) a fost interesat de modernizarea societății românești. Prin fabulele publicate, autorul a căutat să atragă atenția asupra unor neajunsuri. Țările române (Moldova și Țara Românească) aveau nevoie de reforme administrative. Furtuna din text a fost comentată ca fiind soarta unei țări (care a făcut posibilă schimbarea). Povestitorul o numește, deci, „norocită”, exprimându-și bucuria. Unii comentatori au subliniat, în legătură cu această scriere, teama conducătorilor de ideile noi (oglinzile simbolizând cunoașterea, progresul). Discutați următoarele aspecte care ar putea fi conectate cu motivul oglinzii: școala, știința, tehnica.

era, de altfel, figura centrală, cu rol simbolic (Ghilgameș, Ahile, Odiseu sau Enea sunt câțiva dintre eroii de epopee). O specie a poeziei epice este și fabula.

Fabula (lat. *fabula* – „povestire”) reprezintă o scurtă povestire, în proză sau în versuri, prin care autorul satirizează comportamente umane sau probleme din societate. Scopul este moral, fabulistul căutând să atragă atenția asupra unor manifestări ale omului: prostia, servilismul, lenea, fanatismul, demagogia, minciuna, ipocrizia etc. Cu origini în Orient, fabula a traversat secolele, vorbind, despre omul de ieri și de azi, având, așadar, un caracter pilduitor și general. În Europa, creatorul fabulei este considerat legendarul Esop. Acesta va fi imitat de poetul latin Fedru. Cel mai rafinat fabulist occidental, francezul Jean de La Fontaine, scrie în secolul al XVII-lea. De multe ori, personajele din fabule sunt animale: ele reprezintă, de fapt, măști ale unor oameni.

Fabula *Oglindele* a lui Alexandrescu satirizează practicile autoritare ale unor lideri politici, deranjați de ideile noi, care ar putea schimba în bine o societate. „A satiriza” este sinonim cu „a critica”. Termenul provine de la **satira** (lat. *satura*), o specie a poeziei lirice în care autorul condamnă anumite derapaje sociale. Specia a fost creată de poeții latini din Antichitate.

ÎNAINTE DE TEXT

1. Scrieți o scurtă definiție personală a poeziei.
2. Discutați următoarele atribute pe care le-ar putea avea un poet:

Talent

Imaginație

Poetul

Originalitate

Elaborare/
meșteșug

Vasile Alecsandri

Serile la Mircești

Perdelele-s lăsate și lampete aprinse;
În sobă arde focul, tovarăș mângăios,
Și cadrele-aurite, ce de păreți sunt prinse,
Sub palidă lumină, apar misterios.

Afară plouă, ninge! afară-i vijelie,
Și crivățul aleargă pe câmpul înnegrit;
Iar eu, retras în pace, aștept din cer să vie
O zână drăgălașă, cu glasul aurit.

Pe jilțu-mi, lângă masă, având condeiu-n mână,
Când scriu o strofă dulce pe care-o prind din zbor,
Când ochiu-mi întâlnește ș-admiră o cadână
Ce-n cadrul ei se-ntinde alene pe covor.

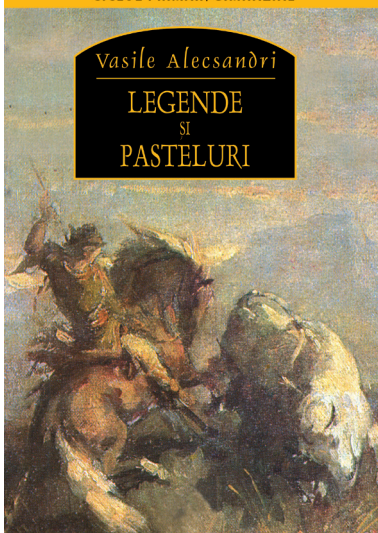
Frumoasă, albă, jună, cu formele rotunde,
Cu pulpa mărmurie, cu sânul, dulce val,
Ea pare zea Venus când a ieșit din unde
Ca să arate lumii frumosul ideal.

Alături apare un câmp de aspră luptă,
Pătat cu sânge negru acoperit cu morți.
Un june-n floarea vieții strângând o spadă ruptă
Țintește ochii vestezi pe-a vecinicii porți.

Apoi a mea privire prin casă rătăcindă
Cu jale se oprește pe un oraș tăcut,
Veneția, regină, ce-n marea se ogindă
Făr-a videa pe frunte-i splendoarea din trecut.

O lacrimă... dar iată plutind pe-a mării spume
O sprintenă corvetă¹, un răpide-alcyon;
Și iată colo-n ceruri pribejile din lume,
Cucoarele în șiruri zburând spre orizon.

O! farmec, dulce farmec a vieții călătoare,
Profundă nostalgie de lin, albastru cer!
Dor gingaș de lumină, amor de dulce soare,
Voi mă răpiți când vine în țară asprul ger!...

BIBLIOGRAFIE ȘCOLARĂ RECOMANDATĂ
CICLUL PRIMAR/GIMNAZIAL

¹ Corvetă, s.f. – corabie de război.

Afară ninge, ninge, și apriga furtună
Prin neagra-ntunecime răspânde reci fiori,
Iar eu visez de plaiuri pe care alba lună
Revarsă-un val de aur ce curge pintre flori.

Văd insule frumoase și mări necunoscute,
Și splendide orașe, și lacuri de smarald,
Și cete de sălbatici prin codri deși perdute,
Și zâne ce se scaldă în faptul zilei, cald.

Prin fumul țigaretei ce zboară în spirale
Văd eroi prinși la luptă pe câmpul de onor,
Și-n tainice saraiuri minuni orientale
Ce-n suflete deșteaptă dulci visuri de amor.

Apoi închipuirea își strânge-a sa aripă;
Tablourile toate se șterg, dispar încet,
Și mii de suvenire mă-ncungiură-ntr-o clipă
În fața unui tainic și drăgălaș portret.

Atunci inima-mi zboară la raiul vieții mele,
La timpul mult fericit în care-am suferit,
Ș-atunci păduri și lacuri, și mări, și flori, și stele
Intoană pentru mine un imn nemărginit.

Așa-n singurătate, pe când afară ninge,
Gândirea mea se primblă pe mândri curcubeii,
Pân' ce se stinge focul și lampa-n glob se stinge,
Și saltă cățelușu-mi de pe genunchii mei.

Mircești, 1867

(Vasile Alecsandri, *Opere*, vol. I, Editura pentru Literatură și Artă,
București, 1966)

AUTOR

Vasile Alecsandri (1818/1821–1890), poet, prozator, dramaturg, om politic. Are parte de o educație aleasă, întâi în compania unor dascăli particulari. Tatăl său, om înstărit, care avea și o moșie la Mircești, este preocupat de formarea copiilor. Mai târziu, tânărul va pleca la Paris pentru studii, alături de alți fii de boieri (unul dintre ei era Al. I. Cuza, viitorul domnitor). În Moldova, ocupă funcții diverse în administrație. Va face parte, la un moment dat, din echipa de conducere a Teatrului Național din Iași. Călătorește mult în Occident și Orient, fiind atras mai mult de ținuturile calde. Avea, cum notează criticul G. Călinescu, „demonul turistic”. Poezia populară, pe care o venerază, o descoperă într-o excursie în munții Moldovei. Alecsandri este mereu la curent cu noutățile vremii. Va pleda pentru unirea Principatelor Române într-un cunoscut

program: *Prințiile noastre pentru reformarea patriei*. Scrieri ale autorului pot fi citite în reviste importante ale timpului. După moartea tatălui, în 1854, Alecsandri capătă, între altele, și casa de la Mircești, spațiu ideal pentru poezie. Îi eliberează, totodată, pe robii țigani. Autorul este, în definitiv, martorul unei lumi în schimbare, asistând la marile prefaceri sociale și politice ale secolului al XIX-lea. Ocupă el însuși funcții politice și diplomatice, fiind preocupat de modernizarea țărilor române. Mai târziu, regele Carol I îl va primi la Cotroceni și la Peleş. Faima lui Alecsandri sporește, autorul devenind figura centrală a literelor românești, admirat în cercurile culturale. Scriitorul publicase versuri (notabile fiind creațiile din ciclul *Pasteluri*), proză (*Istoria unui galbân și a unei parale*, *O primblare la munți*, *Balta-Albă* etc.), comedii (ciclul *Chirițelor*, de exemplu) și drame (*Despot Vodă*, *Fântâna Blanduziei*, *Ovidiu* etc.).

Titlul și incipit

Titlul unei opere literare indică – rezumativ sau sugestiv – conținutul ei. Unele titluri (*Război și pace*, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*) dezvăluie temele cărților. Alte titluri îl pun pe gânduri pe cititor (*Bâlciul deșertăciunilor*, *Litera stacojie*, *Muntele vrăjit*, *Orbirea*, *Fabrica de absolut*, *Enigma Otiliei*).

Incipitul (în limba latină: *hic incipit* – „aici începe”) este formula cu care se deschide o scriere artistică. Incipitul poate avea o funcție de informare (poate fixa un cadru spațial sau temporal, de exemplu) sau de captare a cititorului.

Citiți incipiturile de mai jos și discutați rolul lor:

- „Pe la mijlocul veacului al XVI-lea trăia pe malurile râului Havel un geambaș de cai, pe nume Michael Kohlhaas, fiul unui învățător și unul dintre oamenii cei mai cinstiți, dar totodată cei mai îngrozitori din vremea sa.” (Heinrich von Kleist, *Legenda lui Michael Kohlhaas*, trad. Alice Voinescu)

- „A fost odată ca niciodată; că de n-ar fi, nu s-ar mai povesti; de când făcea ploșorul pere și răchita micșunele; de când se băteau urșii în coade; de când se luau de gât lupii cu mieii de se sărutau, înfrățindu-se; de când se potcovea puricele la un picior cu nouăzeci și nouă de oca de fier și s-arunca în slava cerului de ne aducea povești;

De când se scria musca pe părete,

Mai mincinos cine nu crede.”

(*Tinerete fără bătrânețe și viață fără de moarte*)

- „Când Gregor Samsa se trezi într-o dimineață, după o noapte de vise neliniștite, se pomeni în patul său metamorfozat într-un gândac uriaș.” (Franz Kafka, *Metamorfoza*, trad. Mircea Ivănescu)

APLICAȚII

1. Prin ce se deosebește creația lui Alecsandri de fabula lui Grigore Alexandrescu? Argumentați.

2. Cine vorbește în text?

- un povestitor/narator (ca în fabula studiată);
- poetul însuși (Alecsandri la Mircești);
- o voce poetică.

3. Stabiliți tema poeziei citite:

- imaginația;
- poezia;
- singurătatea;
- evadarea.

Motivați răspunsul.

4. Poezia se intitulează *Serile la Mircești*. Considerați că titlul reflectă conținutul poeziei? Discutați.

5. Propuneți un alt titlu posibil pentru textul lui Alecsandri.

6. Ce rol are incipitul în poezia dată?

- creează suspans;
- pregătește cititorul pentru atmosfera descrisă în text;
- fixează repere ale cadrului interior.

7. Scrieți forma corectă, potrivit normelor actuale, a următoarelor cuvinte: „zee”, „saraiuri”, „intoană”.

8. Găsiți sinonime contextuale potrivite pentru cuvintele: „șintește”, „revarsă”, „deșteaptă”, „se primblă”, „saltă”.

9. Transcrieți două forme de plural care nu mai corespund cu normele actuale.

10. Comentați, la alegere, două imagini vizuale care v-au atras atenția. Motivați un posibil efect asupra cititorului.

11. Completați tabelul de mai jos cu exemple potrivite din text:

Figura de stil	Exemplu
Epitet	
Comparație	
Repetiție	
Inversiune	
Enumerație	
Exclamație retorică	
Personificare	

12. Analizați relația dintre cadrul exterior și spațiul interior al meditației poetice. Notați în coloane versuri sugestive pentru cele două:

Spațiul exterior	Spațiul interior

13. Discutați câteva calități ale poetului din text. Prin ce se remarcă el?

14. Ce obiecte din casă credeți că dau glas imaginației poetice? Exemplificați.

15. Comentați imaginea stingerii focului. Puneți-o în relație cu imaginea focului din finalul povestirii sadoveniene studiate (*Fântâna dintre plopi*).

16. Poezia cuprinde câteva dintre temele preferate ale lui Alexandri (meditația, istoria, călătoriile exotice, iubirea, natura). În ce contexte apar acestea? Argumentați.

17. Credeți că textul poate fi citit și ca o pledoarie a autorului pentru poezie, pentru capacitatea omului de a poetiza anumite situații de viață? Argumentați.

„Imaginația este principalul dar al conștiinței umane. Prin imaginație, putem ieși din *acum*-ul și *aici*-ul în care trăim; putem să revedem și să revizuiem trecutul, punându-ne în locul altora: să încercăm să vedem cu ochii lor și să simțim cu sufletul lor. [...] Creativitatea presupune punerea la lucru a imaginației. Într-un fel, creativitatea înseamnă imaginația aplicată.” (Ken Robinson, *O lume ieșită din minți. Revoluția creativă a educației*, trad. Doina-Mihaela Brăgaru, Editura Publica, București, 2011)

Denotație și conotație

Denotația (sensul denotativ) unui cuvânt reprezintă sensul conceptual al acestuia, în afara oricărui context. **Conotația (sensul conotativ)** este sensul contextual al unui cuvânt, care poate fi acceptat de majoritatea vorbitorilor sau poate avea o semnificație proprie, motivată emoțional sau social de utilizarea unui vorbitor sau a unui grup de vorbitori.

În sens denotativ, „cuțit” înseamnă instrument de tăiat, format dintr-o lamă metalică și un mâner, având numeroase și variate întrebuințări în gospodărie, în atelier etc.

În proverbul „a avea cuțitul și pâinea”, cuțit înseamnă, conotativ, pentru marea majoritate a vorbitorilor, a avea puterea (de decizie).

Conotația depinde întotdeauna de context. De exemplu:

a firitisi, „a felicita pe cineva”, sens denotativ al arhaismului; „a linguși pe cineva”, sens conotativ.

1. Discutați dacă sensuri conotative ale cuvintelor pot fi întâlnite în următoarele contexte:

- un dialog cu un prieten;
- o prezentare științifică;
- o reclamă;
- un comentariu pe o rețea de socializare;
- un manual de fizică;
- un basm popular sau cult;
- o prezentare de carte pe un blog cultural.

2. Notați sensul cu care sunt folosite următoarele cuvinte din poezia *Serile la Mircești*:

Termenul	Sensul (conotativ/denotativ)
jilț	
condei	
regină	
tablourile	
raiul	
curcubeu	

Limbă și comunicare

3. Selectați, din poezia lui Alecsandri, termeni care indică spațiul interior. Cu ce sens sunt folosiți?

4. Poezia lirică apelează la sensuri figurate. Poeții caută să fie originali prin combinațiile neobișnuite de cuvinte. Ce efecte obține, de exemplu, Alecsandri, în poezia studiată?

5. Analizați limbajul conotativ din următoarele fragmente:

a. „Sufletul tău e parc, de stâlpi, la rând,
Cu statui albe, sus, pe fiecare,
Încremenite-n câte o mișcare
Ce-a obosit în piatră și s-a frânt.”
(Tudor Arghezi, *Interior de schit*)

b. „Scriere este totul.
Peștele e literă
în alfabetul mării.
O frază sunt păsările-n zbor.”
(Nichita Stănescu, *Lecția de citire*)

c. „erai tare mișto și foarte simpatică.
purtaai bucureștiul la mână legat cu o curelușă
de curcubeu
erai folositoare, rinichii tăi luminau în stații reci
de metrou
și părul tău de mânuțe apăsa deodată pe toate
butoanele stelelor.”
(Mircea Cărtărescu, *Odată, vreodată...*)

